

**PLANOWANIE I REALIZACJA INDYWIDUALNYCH ZAJĘĆ
PRZYŚLUGUJĄCYCH DZIECIOM I MŁODZIEŻY NIEPEŁNOSPRAWNYM
POSIADAJĄCYM ORZECZENIE O POTRZEBIE KSZTAŁCENIA
SPECJALNEGO W PRZEDSZKOLACH I SZKOŁACH
OGÓLNODOSTĘPNYCH LUB INTEGRACYJNYCH**

Założenie ogólne

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 listopada 2010 roku w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w specjalnych przedszkolach, szkołach i oddziałach oraz w ośrodkach (Dz. U. Nr 228 poz. 1489) **należy rozróżnić następujące kategorie uczniów / dzieci wymagających stosowania w procesie kształcenia specjalnej organizacji nauki i metod pracy dydaktycznej objętych kształceniem specjalnym :**

- **niepełnosprawnych,**
- **niedostosowanych społecznie,**
- **zagrożonych niedostosowaniem społecznym.**

Kształcenie specjalne organizuje się dla uczniów niepełnosprawnych wymienionych w § 2 ust. 1 pkt. 1-9 w/w rozporządzenia :

1. niesłyszących,
2. słabo słyszących,
3. niewidomych,
4. słabo widzących,
5. z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją,
6. z upośledzeniem umysłowym w stopniu lekkim,
7. z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym,
8. z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera,
9. z niepełnosprawnościami sprzężonymi (o występowaniu niepełnosprawności sprzężonej wymienionej w § 2 ust. 1 pkt. 9. rozporządzenia mówimy w przypadku gdy w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego poradnia psychologiczno-pedagogiczna wskaże występowanie u ucznia co najmniej dwóch niepełnosprawności) posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, wydane przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną.

W myśl obecnie obowiązujących rozporządzeń przez określenie „uczniowie niepełnosprawni” należy rozumieć uczniów, dla których poradnia wydała orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego.

**PLANOWANIE I REALIZACJA INDYWIDUALNYCH ZAJĘĆ
PRZYSŁUGUJĄCYCH DZIECIOM I MŁODZIEŻY NIEPEŁNOSPRAWNYM
POSIADAJĄCYM ORZECZENIE O POTRZEBIE KSZTAŁCENIA
SPECJALNEGO W PRZEDSZKOLACH I SZKOŁACH
OGÓLNODOSTĘPNYCH LUB INTEGRACYJNYCH**

Uczeń niepełnosprawny to taki, który ma specjalne potrzeby zdrowotne i edukacyjne z powodu choroby, uszkodzenia i dysfunkcji niektórych organów ciała, czy zaburzenia jednej lub więcej sfer rozwoju. Ze względu na specjalne potrzeby zdrowotne należy dziecko objąć odpowiednio sprofilowaną rehabilitacją, ze względu na jego specjalne potrzeby edukacyjne należy zapewnić mu warunki i metody edukacji specjalnej (Encyklopedia pedagogiczna XXI wieku, 2003 r., t. I, s.895).

W ujęciu Światowej Organizacji Zdrowia „dzieckiem niepełnosprawnym jest takie dziecko, które bez specjalnych ulg i specjalnej pomocy z zewnątrz jest długotrwale, całkowicie lub w znacznym stopniu niezdolne do uczestnictwa w grupie normalnie rozwiniętych i zdrowych rówieśników”.

W przypadku uczniów niepełnosprawnych podejmuje się działania o charakterze rewalidacyjnym.

Rewalidacja oznacza przywrócenie człowiekowi pełnej sprawności. Jest procesem wychowawczym, z zaplanowanymi celami, uwzględniającym wiedzę teoretyczną i działanie skierowane na osobę niepełnosprawną w celu usprawniania zaburzonych funkcji rozwojowych i intelektualnych.

Rewalidacja indywidualna – interwencja, specjalna pomoc pedagogiczna i wychowawcza dla uczniów z odchyleniami w stanie zdrowia i rozwoju zmierzająca do spowodowania określonych, pozytywnych zmian w zakresie sfery poznawczej i emocjonalno – motywacyjnej oraz w strukturze wiedzy i umiejętności szkolnych dziecka.

Rewalidacja indywidualna jest to ogół działań, które podejmuje się, aby pomóc dziecku niepełnosprawnemu osiągnąć najwyższy z możliwych dla niego poziom funkcjonowania psychicznego i fizycznego. W czasie pracy z dzieckiem niepełnosprawnym wszystkie działania mają na celu doskonalenie funkcji niezaburzonych oraz optymalne usprawnianie tych, w których wystąpiły dysfunkcje.

Rewalidacja indywidualna jest blokiem zajęć wspomagających rozwój dziecka: zajęć rozwijających, kompensacyjnych, usprawniających.

**PLANOWANIE I REALIZACJA INDYWIDUALNYCH ZAJĘĆ
PRZYŚLUGUJĄCYCH DZIECIOM I MŁODZIEŻY NIEPEŁNOSPRAWNYM
POSIADAJĄCYM ORZECZENIE O POTRZEBIE KSZTAŁCENIA
SPECJALNEGO W PRZEDSZKOLACH I SZKOŁACH
OGÓLNODOSTĘPNYCH LUB INTEGRACYJNYCH**

Główne kierunki oddziaływań rewalidacyjnych:*

- *optymalne usprawnianie, rozwijanie tych wszystkich funkcji psychicznych i fizycznych, które są najsilniejsze i najmniej uszkodzone,*
- *optymalne korygowanie funkcji zaburzonych, defektów i zniekształceń,*
- *kompensowanie, czyli wyrównywanie przez zastępowanie,*
- *dynamizowanie rozwoju (stymulowanie).*

I. Podstawa prawna organizacji zajęć specjalistycznych oraz innych zajęć dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego

- rozporządzenie MENiS z **dnia 21 maja 2001 r.** w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół (Dz. U. Nr 61 poz. 624 z póź. zmianami),
 - rozporządzenie MENiS z **dnia 12 lutego 2002 r.** w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz. U. Nr 15 poz. 142 z 2002 r.),
 - rozporządzenie MEN z **dnia 17 listopada 2010 r.** w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach, placówkach (Dz. U. Nr 228 poz. 1487 z 2010 r.),
 - rozporządzenie MEN z **dnia 17 listopada 2010 r.** w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych oraz niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych (Dz. U. Nr 228 poz. 1490 z 2010 r.)
-

**PLANOWANIE I REALIZACJA INDYWIDUALNYCH ZAJĘĆ
PRZYSŁUGUJĄCYCH DZIECIOM I MŁODZIEŻY NIEPEŁNOSPRAWNYM
POSIADAJĄCYM ORZECZENIE O POTRZEBIE KSZTAŁCENIA
SPECJALNEGO W PRZEDSZKOLACH I SZKOŁACH
OGÓLNODOSTĘPNYCH LUB INTEGRACYJNYCH**

II. Realizacja zajęć specjalistycznych oraz innych zajęć z dziećmi i młodzieżą niepełnosprawną

Przydzielenie dodatkowych godzin na prowadzenie indywidualnych zajęć z uczniami niepełnosprawnymi wynika z § 2 ust. 10 rozporządzenia MENiS z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych: „Dyrektor szkoły, z wyjątkiem szkoły specjalnej, w uzgodnieniu z organem prowadzącym przydziela dodatkowe godziny na prowadzenie indywidualnych zajęć rewalidacyjnych z uczniami niepełnosprawnymi”, tj. posiadającymi aktualne orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego.

Zapewnienie organizowania zajęć wynika również z rozporządzenia MEN z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych i niedostosowanych społecznie w przedszkolach, szkołach i oddziałach ogólnodostępnych lub integracyjnych. Zgodnie z § 4 ust. 1 tego rozporządzenia przedszkola, szkoły i oddziały zapewniają dzieciom i młodzieży niepełnosprawnej :

- pkt. 3 „**zajęcia specjalistyczne**, o których mowa w przepisach w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach”,
- pkt. 4 „**inne zajęcia odpowiednie** ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne uczniów, **w szczególności zajęcia rewalidacyjne**” .

Rozporządzenie nakłada na przedszkola i szkoły obowiązek prowadzenia zajęć specjalistycznych (korekcyjno-kompensacyjnych, logopedycznych oraz innych zajęć o charakterze terapeutycznym) zajęć rewalidacyjnych oraz zajęć innego rodzaju, odpowiednich ze względu na indywidualne potrzeby edukacyjne i rozwojowe uczniów oraz ich indywidualne możliwości psychofizyczne.

Powyższe rozporządzenie umożliwia organizowanie zajęć rewalidacyjnych dla wszystkich uczniów niepełnosprawnych, których rodzice lub prawni opiekunowie wnioskowali o takie zajęcia.

**PLANOWANIE I REALIZACJA INDYWIDUALNYCH ZAJĘĆ
PRZYŚLUGUJĄCYCH DZIECIOM I MŁODZIEŻY NIEPEŁNOSPRAWNYM
POSIADAJĄCYM ORZECZENIE O POTRZEBIE KSZTAŁCENIA
SPECJALNEGO W PRZEDSZKOLACH I SZKOŁACH
OGÓLNODOSTĘPNYCH LUB INTEGRACYJNYCH**

Szkoła organizuje zajęcia zgodnie z zaleceniami poradni. Według przepisów oświatowych **obowiązek zorganizowania zajęć**, będących integralną częścią kształcenia specjalnego, **spoczywa na dyrektorze przedszkola, szkoły lub placówki**, do której uczeń uczęszcza (ogólnodostępnej, integracyjnej). Jednakże niezbędnym do realizacji zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego jest pisemny wniosek rodziców.

Ramowe plany nauczania nie określają tygodniowej liczby godzin zajęć dla ucznia niepełnosprawnego w szkole ogólnodostępnej.

Dyrektor szkoły w uzgodnieniu z organem prowadzącym, przydziela dodatkowe godziny na prowadzenie zajęć z uczniami niepełnosprawnymi, stosownie do potrzeb dziecka.

Natomiast, zgodnie z rozporządzeniem MENiS z dnia 21 maja 2001r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół określony jest jedynie czas trwania zajęć rewalidacyjnych w przedszkolu, który powinien być dostosowany do możliwości rozwojowych dzieci, i wynosić:

- 1) z dziećmi w wieku 3-4 lat – około 15 minut
- 2) z dziećmi w wieku 5-6 lat – około 30 minut

Zajęcia te w przedszkolach są prowadzone dodatkowo, na wniosek rodziców (prawnych opiekunów).

Zgodnie z § 3 ust. 2 rozporządzenia MENiS z dnia 12 lutego 2002r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych, w szkolnym planie nauczania należy dodatkowo uwzględnić dla uczniów niepełnosprawnych, w zależności od rodzaju i stopnia niepełnosprawności uczniów, następujące zajęcia rewalidacyjne:

- 1) korekcyjne wad postawy,
- 2) korygujące wady mowy,
- 3) orientacji przestrzennej i poruszania się,
- 4) nauki języka migowego lub innych alternatywnych metod komunikacji,
- 5) inne, wynikające z programów rewalidacji.

**PLANOWANIE I REALIZACJA INDYWIDUALNYCH ZAJĘĆ
PRZYŚLUGUJĄCYCH DZIECIOM I MŁODZIEŻY NIEPEŁNOSPRAWNYM
POSIADAJĄCYM ORZECZENIE O POTRZEBIE KSZTAŁCENIA
SPECJALNEGO W PRZEDSZKOLACH I SZKOŁACH
OGÓLNODOSTĘPNYCH LUB INTEGRACYJNYCH**

Rodzaje zajęć rewalidacyjnych w przedszkolach – przykład:

- korekcyjno – kompensacyjne,
- logopedyczne,
- gimnastyka korekcyjna.

Zajęcia rewalidacyjne w przedszkolach organizuje się dla dzieci posiadających orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego (dotyczy dzieci niesłyszących, słabo słyszących, niewidomych, słabo widzących, z niepełnosprawnością ruchową, w upośledzeniu umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym, dzieci z autyzmem).

Rodzaje zajęć rewalidacyjnych w szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych – przykład:

- korekcyjno – kompensacyjne,
- korygujące wady wymowy (logopedyczne, także logorytmika),
- korygujące wady postawy,
- nauka języka migowego,
- nauka języka Braila, korekcja widzenia,
- orientacji przestrzennej,
- nauka alternatywnych form komunikacji,
- terapia psychologiczna.

Inne zajęcia specjalistyczne – przykład:

- muzykoterapia,
- dogoterapia,
- terapia zajęciowa,
- kinezyterapia,
- hipoterapia,
- zajęcia antystresowe
- terapia integracji sensorycznej
- terapia metodą Tomatisa
- Biofeedback

**PLANOWANIE I REALIZACJA INDYWIDUALNYCH ZAJĘĆ
PRZYŚLUGUJĄCYCH DZIECIOM I MŁODZIEŻY NIEPEŁNOSPRAWNYM
POSIADAJĄCYM ORZECZENIE O POTRZEBIE KSZTAŁCENIA
SPECJALNEGO W PRZEDSZKOLACH I SZKOŁACH
OGÓLNODOSTĘPNYCH LUB INTEGRACYJNYCH**

Kto może prowadzić dany rodzaj zajęć?

- zajęcia korekcyjno – kompensacyjne prowadzi nauczyciel posiadający przygotowanie w zakresie terapii pedagogicznej,
- zajęcia logopedyczne – nauczyciel posiadający przygotowanie w zakresie logopedii,
- inni specjaliści posiadający przygotowanie do prowadzenia danego rodzaju zajęć.

Zajęcia dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych są prowadzone na terenie przedszkola i szkoły. W celu prowadzenia zajęć wymagany jest:

- specjalistyczny sprzęt i pomoce dydaktyczne,
- gabinety terapeutyczne i pracownie komputerowe.

Zajęcia prowadzą osoby z odpowiednimi kwalifikacjami oraz umiejętnościami zawodowymi, stosujący nowoczesne metody i formy pomocy.

Uczniowie objęci zajęciami na podstawie orzeczenia **mogą korzystać z dodatkowych zajęć rozwijających** ich zainteresowania i uzdolnienia:

- w kołach plastycznych,
- w kołach informatycznych,
- w kołach sportowych.

Szkoła, w której uczeń niepełnosprawny korzysta z zajęć wymienionych wyżej, powinna prowadzić dodatkowe dzienniki zajęć zgodnie z rozporządzeniem MENiS z dnia 19 lutego 2002 roku, w sprawie sposobu prowadzenia przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki dokumentacji przebiegu nauczania, działalności wychowawczej, opiekuńczej oraz rodzajów tej dokumentacji (Dz. U. Nr 23, poz 225 z późniejszymi zmianami).

Uczniowie z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego mogą być objęci także zajęciami dydaktyczno - wyrównawczymi. Zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze organizuje się dla uczniów mających trudności w nauce, w szczególności w spełnianiu wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej kształcenia ogólnego dla danego etapu edukacyjnego

**PLANOWANIE I REALIZACJA INDYWIDUALNYCH ZAJĘĆ
PRZYŚLUGUJĄCYCH DZIECIOM I MŁODZIEŻY NIEPEŁNOSPRAWNYM
POSIADAJĄCYM ORZECZENIE O POTRZEBIE KSZTAŁCENIA
SPECJALNEGO W PRZEDSZKOLACH I SZKOŁACH
OGÓLNODOSTĘPNYCH LUB INTEGRACYJNYCH**

(§9 rozporządzenia MEN z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno – pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach, placówkach).

III. Nauczanie indywidualne dzieci niepełnosprawnych

Uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego w przypadku otrzymania również orzeczenia o potrzebie indywidualnego nauczania realizują oprócz godzin indywidualnego nauczania indywidualne zajęcia rewalidacyjne.

Rozporządzenie MENiS z **dnia 18 września 2008 r.** w sprawie sposobu i trybu organizowania indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego i indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży (Dz. U. Nr 175 poz. 1086 z 2008 r.) przewiduje:

- w § 7 ust. 1 tygodniowy wymiar godzin zajęć indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego realizowanego bezpośrednio z dzieckiem od 4 do 6 godzin,
- w § 8 ust. 1 tygodniowy wymiar godzin zajęć indywidualnego nauczania realizowanych bezpośrednio z uczniem:
 - dla uczniów klas I-III szkoły podstawowej od 6 do 8 godzin,
 - dla uczniów klas IV-VI szkoły podstawowej od 8 do 10 godzin,
 - dla uczniów gimnazjum od 10 do 12 godzin,
 - dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych od 12 do 16 godzin.

Godziny „od, do” powinny być przeznaczone wyłącznie na realizację treści nauczania wynikających z podstawy programowej kształcenia ogólnego oraz na obowiązkowe zajęcia edukacyjne wynikające z ramowych planów nauczania.

IV. Zajęcia dla ucznia niedostosowanego społecznie i zagrożonego niedostosowaniem społecznym.

W myśl obecnie obowiązujących rozporządzeń **przez określenie „uczniowie niedostosowani społecznie” należy rozumieć uczniów, dla**

**PLANOWANIE I REALIZACJA INDYWIDUALNYCH ZAJĘĆ
PRZYŚLUGUJĄCYCH DZIECIOM I MŁODZIEŻY NIEPEŁNOSPRAWNYM
POSIADAJĄCYM ORZECZENIE O POTRZEBIE KSZTAŁCENIA
SPECJALNEGO W PRZEDSZKOLACH I SZKOŁACH
OGÓLNODOSTĘPNYCH LUB INTEGRACYJNYCH**

których poradnia psychologiczno-pedagogiczna wydała orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego. Dzieci i młodzież niedostosowani społecznie pozostają w wyraźnej opozycji do wartości społecznych oraz norm obyczajowych, moralnych i prawnych a skutkiem ich zachowań jest szeroko rozumiana destrukcja istniejącego ładu społecznego.

Kształcenie dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie jest organizowane w szkołach specjalnych, w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, w których nieletni są umieszczani na podstawie postanowienia sądu.

Dzieci i młodzież zagrożeni niedostosowaniem społecznym cechują się powtarzającymi się utrwalonymi wzorcami zachowań dys socjalnych, agresywnych lub buntowniczych, które mogą doprowadzić do przekroczeń norm społecznych i oczekiwań dla danego wieku.

Natomiast **kształcenie** dzieci i młodzieży zagrożonych niedostosowaniem społecznym jest organizowane w szkołach specjalnych, w młodzieżowych ośrodkach socjoterapii w których nieletni są umieszczani na podstawie postanowienia sądu albo na wniosek rodzica, na podstawie orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego, wydanego przez publiczną poradnię psychologiczno-pedagogiczną, w tym poradnię specjalistyczną, ze względu na zagrożenie niedostosowaniem społecznym.

Znaczącym a nawet osiowym objawem stanowiącym podstawę do diagnozowania zagrożenia niedostosowaniem społecznym lub niedostosowana społecznego są zaburzenia zachowania i zagrożenie uzależnieniem.

Dzieci i młodzież niedostosowani społecznie lub zagrożeni niedostosowaniem społecznym przejawiają zachowania budzące niepokój ze względu na konsekwencje społeczne. Są to tzw. zachowania antagonistyczno-destruktywne będące wyrazem konfliktu jednostki ze społeczeństwem.

W przypadku uczniów niedostosowanych społecznie podejmuje się działania o charakterze resocjalizacyjnym, a **w przypadku uczniów zagrożonych niedostosowaniem społecznym** – działania o charakterze socjoterapeutycznym.

**PLANOWANIE I REALIZACJA INDYWIDUALNYCH ZAJĘĆ
PRZYŚLUGUJĄCYCH DZIECIOM I MŁODZIEŻY NIEPEŁNOSPRAWNYM
POSIADAJĄCYM ORZECZENIE O POTRZEBIE KSZTAŁCENIA
SPECJALNEGO W PRZEDSZKOLACH I SZKOŁACH
OGÓLNODOSTĘPNYCH LUB INTEGRACYJNYCH**

Zajęcia socjoterapeutyczne prowadzi nauczyciel posiadający przygotowanie w zakresie pracy o charakterze terapeutycznym lub socjoterapii. Zajęcia resocjalizacyjne prowadzi nauczyciel posiadający przygotowanie w zakresie pracy o charakterze resocjalizacyjnym.

V. Oferta poradni w zakresie udzielania pomocy psychologiczno – pedagogicznej uczniom posiadającym orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego.

Dziecko niepełnosprawne oraz niedostosowane społecznie lub zagrożone niedostosowaniem społecznym oraz jego rodzina mają ustawowe prawo do otrzymania pomocy. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Brzozowie udziela pomocy dzieciom i młodzieży przez prowadzenie:

- opiniowania do wczesnego wspomaganie rozwoju,
- orzekania do kształcenia specjalnego,
- diagnozy psychologicznej, pedagogicznej, logopedycznej,
- konsultacji i porad po badaniach i bez badań,
- terapii psychologicznej, pedagogicznej, logopedycznej,
- psychoedukacji,
- interwencji w środowisku ucznia,
- działalności profilaktycznej.

Na wniosek rodziców lub pełnoletniego ucznia poradnia umożliwi udział w zajęciach specjalistycznych – terapii psychologicznej, pedagogicznej, logopedycznej. Pracownicy poradni realizują zadania związane z terapią, wspomaganie rozwoju dziecka poza poradnią, w środowisku dzieci i młodzieży (w przedszkolu, szkole) jak również w środowisku rodzinnym (w domu).

**PLANOWANIE I REALIZACJA INDYWIDUALNYCH ZAJĘĆ
PRZYŚLUGUJĄCYCH DZIECIOM I MŁODZIEŻY NIEPEŁNOSPRAWNYM
POSIADAJĄCYM ORZECZENIE O POTRZEBIE KSZTAŁCENIA
SPECJALNEGO W PRZEDSZKOLACH I SZKOŁACH
OGÓLNODOSTĘPNYCH LUB INTEGRACYJNYCH**
